

BAZYLEA III – REAKCJE BANKÓW I REGULATORÓW (PORÓWNANIE: EU, USA, KRAJE AZJATYCKIE)

MICHAŁ USZYŃSKI

SZKOŁA GŁÓWNA HANDLOWA W WARSZAWIE

LIPIEC 2016

❖ Spis treści

❖ 1. Podstawa wprowadzenia regulacji bankowych	4
❖ 2. Wpływ Bazylei III na sytuację gospodarczą	9
❖ 3. Bazylea III a reakcja sektora bankowego.....	14
❖ Podsumowanie.....	21
❖ Bibliografia	22

❖ Wstęp

Przed wybuchem kryzysu światowego ludzie byli pewni, że dotychczasowe regulacje są wystarczające. Niestety nie uchroniły one przed kryzysem na rynkach finansowych. W lipcu roku 2010 ogłoszono nowe o nazwie Bazylea III. Wprowadzanie jej wszystkich postanowień ma zakończyć się w styczniu 2019 roku.

W podanej pracy skupiono się m.in. na tym czym w ogóle jest Bazylea III. Związane to było z tym, że praca ta może wejść w posiadanie eksperta, który doskonale orientuje się w ogólnych realiach i nie będzie potrzeby przedstawiania głównych założeń regulacji. Natomiast może się zdarzyć, że praca wpadnie w ręce osoby która nawet nigdy nie słyszała czym są regulacje Komitetu Bazylejskiego, dlatego warto jest przybliżyć je w celu lepszego zrozumienia reakcji banków czy regulatorów opisanych w dalszej części pracy.

Generalnie praca składa się z 3 rozdziałów. W pierwszym rozdziale omówiono, tak jak już wcześniej wspomniano regulacje komitetu bazylejskiego oraz podstawę ich wprowadzenia. Wspomniano o tzw. buforze kapitałowym którego zadaniem będzie absorpcja strat przez banki w okresie kryzysów i napięć ekonomicznych. Kolejny rozdział dotyczy wpływu Bazylei III na sytuację gospodarczą poszczególnych krajów m.in. strefy euro, Stanów Zjednoczonych, Japonii. Wielkiej Brytanii czy Danii. Pokazano wpływ regulacji na wzrost gospodarczy oraz na akcje kredytową. Wreszcie w ostatnim rozdziale wymieniono w tabeli opinie banków na temat tego w jaki sposób nowe przepisy będą oddziaływać na ich modele biznesowe oraz przykłady deklaracji banków, dotyczących planowanych działań w kierunku obniżenia ryzyka, celem dostosowania się do nowych wymogów ostrożnościowych.

W trakcie pisania pracy autor korzystał przede wszystkim z dostępnej literatury przedmiotu w postaci zwartej m.in. książek, aktów normatywnych. Natomiast do zobrazowania niektórych procesów, które pozwalają lepiej zrozumieć mechanizmy użyto tabel oraz wykresów.

❖ 1. Podstawa wprowadzenia regulacji bankowych

Globalny kryzys gospodarczy na rynkach bankowych i finansowych, któremu początek dała zapaść na rynku pożyczek hipotecznych wysokiego ryzyka w Stanach Zjednoczonych unaoczniał światu, jak słabe są regulacje nadzorcze. Zgodnie z szacunkami Międzynarodowego Funduszu Walutowego straty europejskich banków w latach 2007-2010 osiągnęły 1 bln euro. Kraje Wspólnoty Europejskiej zostały zmuszone podjąć działania w celu odbudowania dostępności kredytowania i stabilności w sektorze bankowym. Nieco ponad 2 bln EUR zostało wykorzystane w latach 2008–2009, jako pomoc państwowa dla instytucji finansowych¹.

Pod wpływem kryzysu gospodarczego Komitet Bazylejski podjął działania w wymiarze globalnym i lokalnym w celu opracowania regulacji ostrożnościowych w celu uodpornienia sektora bankowego i przywrócenia stabilności rynku finansowego. Polegało to głównie na umocnieniu zasad związanych z zarządzaniem funduszami własnymi oraz ryzykiem płynności. Przygotowano m.in. nowe regulacje ostrożnościowe, które miały na celu: wzmocnienie jakości kapitałów własnych banków, wprowadzenie limitów maksymalnych dźwigni finansowej w bankach, przeciwdziałanie efektom procyklicznym, powiększenie wymogów kapitałowych na ryzyko kredytowe kontrahenta, przywiązywanie większej wagi do kwestii płynności².

Warto dodać, że ważnym obszarem regulacji sektora bankowego są standardy w zakresie adekwatności kapitałowej, których znaczenie zrosło kiedy przyjęto w 1988 roku przez Komitet Bazylejskiego Nadzoru Bankowego pierwszej umowy kapitałowej (Bazylei I), gdzie określono minimalne wymogi kapitałowe dla banków. Umowę tę zmieniano kilkakrotnie, co

¹ http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/regcapital/CRD4_reform/IA_regulation_en.pdf, s. 4. [9.04.2016].

² B. Lepczyński, *Konsekwencje wprowadzenia bazylejskich standardów w zakresie płynności dla polskich banków*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego”, nr 760: Zarządzanie finansami – mierzenie wyników przedsiębiorstw i ocena efektywności inwestycji, s. 178.

było związane z dynamicznym rozwojem na świecie rynków finansowych oraz znaczną krytyką co do uproszczonego pomiaru ryzyka³.

Tabela 1. Wysokości poszczególnych kategorii kapitału w ramach uregulowań Bazylea III w latach 2013-2019

Kapitały wg Bazylea III	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
CET1	3,5	4,0	4,5				4,5
Tier 1	4,5	5,5	6,0				6,0
Kapitał całkowity	8,0						8,0
Kapitał całkowity + bufor zabezpieczający	8,0			8,625	9,25	9,875	10,0

Źródło: http://www.bis.org/bcbs/basel3/basel3_phase_in_arrangements.pdf [4.04.2016]

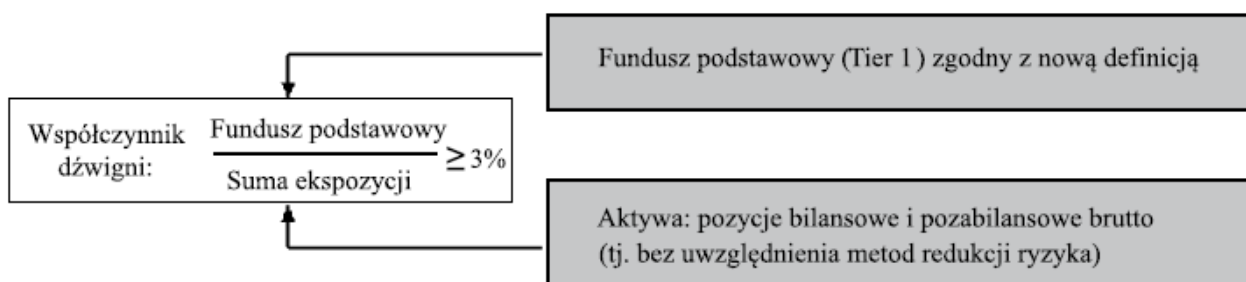
Dane zestawione w tabeli 1 ukazują stopniowy wzrost minimalnych poziomów poszczególnych wskaźników. Szczególnie można zaobserwować również wzrost udziału kapitałów pierwszej kategorii w kapitałach całkowitych. W tabeli pokazano też bufor zabezpieczający, który od 2016 r. co roku powiększany będzie o 0,625 p.p., by w 2019 r. osiągnąć swą finalną wysokość 2,5%. Bufor ten będzie się składać tylko z kapitałów złożonych z najwyższej jakości, czyli tych samych, które tworzą CET1. Dzięki dyrektywie zostanie wprowadzony również bufor antycykliczny, tak samo jak bufor zabezpieczający tworzony z najwyższej jakości kapitałów. Jego zastosowanie jednak będzie zależne od decyzji instytucji nadzorczych zlokalizowanych w danym kraju, które będą mogły przyjąć go w styczniu 2016 r. Decyzja będzie zależeć jedynie od sytuacji gospodarki danego kraju. Jeżeli zastosowanie bufora antycyklicznego będzie wskazane, nadzorca wtedy może regulować jego wielkość co 0,25 p.p. pomimo ustalenia maksymalnej granicy bufora na 2,5%, w szczególnych przypadkach będzie można podnieść jego wartość powyżej tego limitu. Kapitały na poczet obu odnotowanych buforów powinny być gromadzone w czasie dobrej koniunktury, aby w

³ M. Marcinkowska, *Standardy kapitałowe banków*, Regan Press, Gdańsk 2009, s. 86.

przypadku nagłego jej załamania instytucje finansowe potrafiły samodzielnie poradzić sobie z sytuacją kryzysową⁴.

Włączenie współczynnika dźwigni, jako uzupełnienia do miernika, który jest oparty na ryzyku funkcjonującego w obecnych regulacjach Bazylea II, ma na celu zredukowanie nadmiernego lewarowania finansowego, które jest stosowane przez niektóre banki, co może doprowadzić w przyszłości do destabilizacji i załamania rynków finansowych. Ze względu na niską wiedzę o możliwym sposobie oddziaływania tej normy zaimplementowanie jej zostanie poprzedzone kilkuletnim okresem monitorowania przez władze nadzorcze i poddane stosownym zmianom, zanim z początkiem 2018 r. współczynnik dźwigni stanie się częścią Filara I w skład Bazylei III⁵.

Rysunek 1. Współczynnik dźwigni

Źródło: T. Wolanin: Bazylea III, [w:] Szok regulacyjny a konkurencyjność i rozwój sektora bankowego, red. S. Kasiewicz, L. Kurkliński, WIB, Warszawa 2012, s. 175.

Następnymi, nowymi wielkościami nie jest ujęte w regulacjach Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego, a mającymi pomóc w szacowaniu kondycji finansowej banków, są wskaźniki płynności: Liquidity Coverage Ratio (LCR) oraz Net Stable Funding Ratio (NSFR).

⁴ European Commission, *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie warunków podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi i zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie dodatkowego nadzoru nad instytucjami kredytowymi, zakładami ubezpieczeń oraz przedsiębiorstwami inwestycyjnymi konglomeratu finansowego*, Komisja Europejska, Bruksela.

⁵ Red. S. Kasiewicz, L. Kurkliński, *Szok regulacyjny a konkurencyjność i rozwój sektora bankowego*, WIB, Warszawa 2012, s. 175.

Pierwszy z nich stanowi współczynnik płynności bieżącej, określany jako horyzont przeżycia banku. Jest on zaprezentowany na poniższym równaniu⁶:

$$LCR = \frac{\text{Aktywa płynne wysokiej jakości}}{\text{Wpływy netto w horyzoncie 30 dni}}$$

W sytuacji opisywanego wskaźnika, po protestach ze strony dużych banków, postanowiono rozłożyć w czasie jego wdrażanie, poszerzając jednocześnie kategorie aktywów płynnych wysokiej jakości o nowe pozycje. Według harmonogramu zaproponowanego w styczniu 2013 r. współczynnik LCR wprowadzony zostanie w styczniu 2015 r., kiedy to jego minimalna wartość wyniesie 60%. Następnie co rok jego wartość zwiększana będzie o 10 pp., aż do uzyskania 1 stycznia 2019 r. pułapu 100%. Współczynnik LCR ma zapewnić taką ilość płynnych aktywów wysokiej jakości, która umożliwiłaby realizację zobowiązań banku w okresie 30 dni od chwili zaistnienia sytuacji kryzysowej, bez konieczności sięgania po pomoc publiczną. Wspomniane aktywa wysokiej jakości podzielone zostały na klasy, których skład prezentuje tabela 2. Przy wyliczaniu aktywów płynnych wysokiej jakości należy wziąć pod uwagę, że klasa 2A stanowić może maksymalnie 40% ich wartości, natomiast klasa 2B tylko 15%⁷.

Tabela 2. Klasy aktywów wysokiej jakości stosowane do wyliczania współczynnika LCR

Klasa 1	Gotówka
	Rezerwy w banku centralnym
	Aktywa rynkowe zapewnione przez banki centralne, rządy i niektóre instytucje międzynarodowe o zerowym stopniu ryzyka wg standardów Bazylea II
Klasa 2a	Aktywa rynkowe zapewnione przez banki centralne, rządy i niektóre instytucje międzynarodowe o 20-procentowej wadze ryzyka wg standardów Bazylea II
	Korporacyjne obligacje zabezpieczone oraz dłużne papiery wartościowe o

⁶ T. Waligóra, *Wprowadzenie uregulowań Bazylea III oraz jego skutki dla bankowości polskiej i europejskiej*, „Biznes międzynarodowy w gospodarce globalnej” nr 32, 2013, s. 205.

⁷ Ibidem, s.206.

	ratingu co najmniej AA-
Klasa 2b	Papiery korporacyjne o ratingu od A+ do BBB-
	Obligacje zabezpieczone hipotecznie o ratingu co najmniej AA
	Akcje spółek giełdowych pod określonymi warunkami

Źródło: T. Waligóra, *Wprowadzenie uregulowań Bazylea III oraz jego skutki dla bankowości polskiej i europejskiej*, „Biznes międzynarodowy w gospodarce globalnej” nr 32, 2013, s. 206.

Kolejnym ze wskaźników płynności, mającym zapewniać stabilność finansowania w okresie jednego roku w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej, jest Net Stable Funding Ratio (NSFR). Konstrukcję omawianego wskaźnika przedstawia równanie 2⁸.

$$NSFR = \frac{\text{Dostępne Stabilne Finansowanie}}{\text{Wymagane Stabilne Finansowanie}}$$

Głównym problemem w przypadku spełnienia norm tego wskaźnika jest niedostosowanie terminów zapadalności należności oraz zobowiązań w bankach polskich i zagranicznych.

⁸ Ibidem

❖ 2. Wpływ Bazylei III na sytuację gospodarczą

Wpływ nowych regulacji na gospodarkę badany jest na podstawie analizy przez kanał kredytowy: zakłada się, że banki zredukują skalę kredytowania (reglamentacja kredytu) i podwyższą oprocentowanie kredytów. W konsekwencji przełoży się to na mniejszy zagregowany popyt, a zatem wpłynie na zmniejszenie zatrudnienia i ograniczenie realnego tempa przyrostu PKB.

Dane przeanalizowane przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (IMF) pokazują, że duże banki, aby mogły zrealizować nowe wymogi bazylejskie, musiałyby powiększyć udział swoich kapitałów własnych w sumie bilansowej o 1,3 pkt. procentowego, co powodowałoby konieczność zwiększenia oprocentowania kredytów o 16 punktów bazowych. Zważywszy zatem na szacowaną elastyczność popytu na kredyty, wzrost oprocentowania kredytów spowodowałby spadek tempa zmian kredytów o 1,3% w długim okresie. Tak więc reakcje banków na nowe regulacje będą zróżnicowane, w zależności od relatywnego rozwoju gospodarki (przykładowo, przewiduje się stosunkowo wyższy wpływ na tempo zmian wolumenu kredytów w Japonii i Danii, a relatywnie mniejszy w USA). Przyczyną różnic jest zdywersyfikowanie kosztów pozyskania kapitału przez banki oraz elastyczności cenowej popytu na kredyt⁹.

Z kolei wg szacunków OECD wdrożenie regulacji Bazylea III może spowodować w średnim okresie spadek PKB najpotężniejszych gospodarek OECD (Stany Zjednoczone, strefa euro, Japonia) w przedziale od 0,05 do 0,15% rocznie (sama strefa euro od 0,08 do 0,23% rocznie). Spadek dynamiki wzrostu PKB wynika przede wszystkim ze zwiększenia oprocentowania kredytów (marż kredytowych), ponieważ banki przeniosą na kredytobiorców wzrost kosztów finansowania wynikający z wyższych wymogów kapitałowych¹⁰.

⁹ M. Marcinkowska, P. Wdowiński, S. Flejterski, S. Bukowski, M. Zygmierewicz, *Wpływ regulacji sektora bankowego na wzrost gospodarczy – wnioski dla Polski*, „Materiały i studia” nr 305, 2014. Narodowy Bank Polski, s.65.

¹⁰ S. Kasiewicz, L. Kurkliński, op. cit., s. 176.

Elliott, Salloy i Santos zaprezentowali natomiast wyniki analiz, wedle których oprocentowanie kredytów wzrosłoby wskutek nowych norm ostrożnościowych: o 18 punktów bazowych w Europie, 8 punktów bazowych w Japonii i 28 punktów bazowych w USA. Wyniki te przedstawiają niższe efekty wpływu na gospodarkę, gdyż autorzy – odmiennie niż w innych badaniach - uwzględnili tylko częściowe przeniesienie kosztów regulacji na klientów, a dodatkowo założyli ograniczenie kosztów banków i redukcję oczekiwanej przez inwestorów stopy zwrotu, co wydaje się być prawdopodobnym scenariuszem¹¹.

W trakcie prac legislacyjnych, badania nad skutkiem regulacji przeprowadziła też

Unia Europejska:

- publikacja z kwietnia 2011 r. zawiera szacunki, że wzrost współczynnika wypłacalności dotyczący banków w strefie euro o 1 pp. spowoduje (w długim terminie) wzrost oprocentowania kredytów o 12 punktów bazowych (prowadząc jednocześnie do spadku oprocentowania depozytów o 11 punktów bazowych), co przełoży się na spadek PKB o 15 punktów bazowych w okresie ośmiu lat (36 punktów bazowych w długim okresie)
- uzasadnienie wniosku CRR z lipca 2011 podsumowuje, że łączny wpływ nowych regulacji spowoduje długoterminowe korzyści gospodarcze netto w postaci rocznego wzrostu unijnego PKB rzędu 0,3%–2%; korzyści te wynikają ze zmniejszenia oczekiwanej częstotliwości i prawdopodobieństwa wystąpienia przyszłych kryzysów systemowych (szacuje się, że w przypadku dokapitalizowania instytucji kredytowych do poziomu co najmniej 10,5% łącznego współczynnika kapitałowego, proponowane przepisy ograniczyłyby prawdopodobieństwo systemowych kryzysów bankowych w siedmiu państwach członkowskich o 29–89%)¹².

Podobne badania przeprowadzono także w Polsce. Komisja Nadzoru Finansowego szacuje, że wzrost średniego współczynnika wypłacalności o 2,5 punktu procentowego mógłby

¹¹ M. Marcinkowska, P. Wdowiński, S. Flejterski, S. Bukowski, M. Zygierecz, op. cit., s. 65.

¹² Ibidem, s. 65-66.

prować do umiarkowanego wzrostu oprocentowania kredytów (o kilkadziesiąt punktów bazowych), spadku efektywnego popytu na kredyty o 3% i do nieznacznego spadku rocznej dynamiki PKB - o 0,03 punktu procentowego (ograniczenie PKB w ciągu czterech lat o 0,08%)¹³.

Wyniki analiz związane z potencjalnym wpływem nowych regulacji na banki i gospodarkę są także prezentowane w prasie naukowej i publikacjach instytutów badawczych.

Elliott pokazał, że długookresowy wpływ wyższych wymogów kapitałowych na oprocentowanie kredytów jest nieznaczny, zatem w długim okresie nie należy oczekiwać spadku podaży kredytu, gdyż banki dostosowują się do nowych wymogów. Szczególnie w sytuacji, w której banki mają możliwość przesuwania kosztów do innych obszarów działalności¹⁴.

Podobnie Hanson, Kashyap i Stein stwierdzili, że efekty kosztowe dla oprocentowania kredytów z tytułu wyższych wymagań kapitałowych są nieznaczne. Koszty, które powstają mają długookresowy – choć nieznaczny – wpływ na PKB.

Barrell pokazał wpływ nowych regulacji płynnościowych i kapitałowych, stosując model NiGEM dla Wielkiej Brytanii. Zgodnie z ich szacunkami wzrost poziomu współczynnika wypłacalności o 1 punkt procentowy powoduje ograniczenie popytu równowagi o około 0,08% (dzieje się to wskutek ograniczenia aktywów banków o 1,2% i ograniczenia ryzyka portfela – aktywa ważone ryzykiem zmniejszyłyby się o 1,6%). Efekt ten jest w dużym przybliżeniu liniowy w przypadku powiększania docelowego poziomu kapitału i płynności. Zaznaczają przy tym, że wielkość ta powinna być postrzegana jako górna granica, gdyż wobec ograniczenia kredytowania, część przedsiębiorstw zdecyduje się na emisję kapitału lub długu, co może generować dla nich niższe koszty. Dodatkowo uwzględniono ogólną analizę kosztów i korzyści silniejszych regulacji, podkreślając, że bardziej stabilne banki przyczyniają się do ogólnego bezpieczeństwa systemu finansowego i zmniejszają ryzyko wystąpienia kryzysów, a zatem gospodarka nie poniesie ich kosztów. Wyniki pokazują że

¹³ https://www.knf.gov.pl/Images/makroekonomiczne_skutki_wyzszych_standardow_a_tcm75-27859.pdf, s.22. [5.04.2016]

¹⁴ M. Marcinkowska, P. Wdowiński, S. Flejterski, S. Bukowski, M. Zygierewicz, op. cit., s. 66.

korzyści z bardziej surowszych regulacji byłyby odnoszone przez gospodarkę brytyjską aż do wzrostu wymogów kapitałowych i płynnościowych o 6 pkt. procentowych, a byłyby najwyższe przy wzroście wymogów o 3 punkty procentowe i wyniosłyby po skumulowaniu 7% PKB¹⁵.

Roger i Vlček analizują różne kanały, poprzez które banki mogą zwiększyć współczynnik wypłacalności. W przypadku strategii, gdy banki zwiększają swój kapitał poprzez zatrzymanie zysków wygenerowanych dzięki zwiększonym marżom na kredytach, banki z Unii Europejskiej zwiększyłyby *spread* o 120 punktów bazowych, przy założeniu stopniowego współczynnika wypłacalności (obliczonego dla podstawowych kapitałów własnych) o 2 punkty procentowe w ciągu dwóch lat¹⁶.

Šútorová i Teplý, stosując model współzależny, przy zastosowaniu danych dla banków z Unii Europejskiej, przewidują jedynie niewielki spadek poziomu kredytów: ok. 2% w stosunku do obecnego poziomu. Spadek ten nie będzie znaczący, gdyż wiele europejskich banków już spełnia nowe normy. Dodatkowo, wpływ wzrostu kapitału własnego o jeden punkt procentowy powinien doprowadzić do wzrostu stóp procentowych o zaledwie 18,8 punktów bazowych, a dodatkowo ocenia się, że elastyczność popytu na kredyty w UE jest na stosunkowo niskim poziomie. Biorąc pod uwagę trwający siedem lat okres wdrażania nowych wymogów

kapitałowych, skutki nie będą bardzo odczuwalne dla gospodarki UE.

Pojedynczych wyników nie można porównywać bezpośrednio, są bowiem osiągnięte przy zastosowaniu różnych metod badawczych, dotyczą różnych gospodarek i przeprowadzane były w różnych okresach. Badania oczywiście mają metodologiczne ograniczenia, związane między innymi z przyjmowanymi założeniami i uproszczeniami.

Można jednak wynieść ogólny wniosek, że badania wskazują na ujemny (aczkolwiek nieznaczny) wpływ nowych regulacji kapitałowych i płynnościowych na wzrost gospodarczy¹⁷.

¹⁵ Ibidem, s. 67.

¹⁶ <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp11103.pdf> [2.04.2016]

¹⁷ M. Marcinkowska, P. Wdowiński, S. Flejterski, S. Bukowski, M. Zygierewicz, op. cit., s. 68

Eksperti z Oxford Economics dostrzegli, że w wielu raportach analitycznych na temat potencjalnego wpływu Bazylei III na gospodarkę przyjmowane są nazbyt optymistyczne założenia co do efektu dla ceny kredytów (sami skłaniają się ku przyjęciu poziomu 0,9-1,3 punktów procentowych), zwracają też uwagę na to, że banki mogą w większym stopniu koncentrować się na ograniczeniu kredytowania w celu ograniczenia dźwigni finansowej (a rynek finansowy nie zaoferuje analogicznego popytu na papiery dłużne przedsiębiorstw). Banki raczej nie będą obniżały swych dobrowolnie utrzymywanych „buforów kapitałowych” (nie wykorzystają nadwyżek dla wypełnienia nowych norm), lecz będą podnosić wskaźniki kapitałowe dodatkowo. Eksperti z Oxford Economics zwracają uwagę na kwestię rozłożenia w czasie obowiązku wypełnienia wyższych norm (etapowego dochodzenia do ostatecznego poziomu wymaganego nowymi regulacjami), wskazując, że jeśli okres ten byłby krótszy, efekty dla gospodarki będą surowsze; zaznaczają przy tym istotną kwestię, dotąd pomijaną: potencjalna presja ze strony rynku, by banki wcześniej spełniały w pełni surowsze normy¹⁸.

Zacytowane wyżej badania, które dotyczą potencjalnego oddziaływania na gospodarkę wdrożenia wytycznych bazylejskich, przeprowadzane są przy założeniu realizacji określonych scenariuszy, dotyczących reakcji banków i ich interesariuszy (w tym zwłaszcza właścicieli, klientów i wierzycieli) na nowe uwarunkowania. W specyficznych warunkach faktycznie wdrażane scenariusze mogą się różnić od zakładanych. Duże znaczenie ma tu stan wyjściowy danej gospodarki i charakterystyki jej systemu finansowego.

¹⁸ Ibidem

❖ 3. Bazylea III a reakcja sektora bankowego

Szansa realizacji działań polegających na dostosowaniu banków do nowych regulacji w znacznej mierze zależy od ogólnych uwarunkowań makroekonomicznych i prawnych oraz działań nadzorczych (w tym stanowienia innych norm prawnych, wpływających na funkcjonowanie banków). Zwłaszcza kierunki i rodzaje działań podejmowanych przez banki zależą od ich indywidualnej kondycji finansowej (w tym potencjalnej skali zapotrzebowania na kapitał i płynność), rodzaju i skali działalności, przyjętej strategii i modelu biznesowego oraz ewentualnych uwarunkowań w grupie kapitałowej.¹⁹

Aby zilustrować postrzeganie potencjalnego wpływu nowych regulacji przez banki na ich działalność, poniżej (Tabela 3) przedstawiono opinie banków (wyrażone w ankiecie przeprowadzonej przez MFW) na temat tego w jaki sposób nowe przepisy będą oddziaływać na ich modele biznesowe

Tabela 3: Opinie banków na temat potencjalnego wpływu inicjatyw regulacyjnych na ich modele biznesowe

Element Regulacji	Wpływ na model biznesowy
Definicja kapitału	– Ogólnie: surowsza definicja kapitału będzie prowadzić do ograniczenia lub eliminacji działań, które są bardziej kapitałochłonne (stąd kosztowne) – Odliczenie udziałów mniejszościowych: może zmniejszyć zaangażowanie zagranicznych globalnych banków na rynkach wschodzących – Odliczenie z inwestycji w ubezpieczeniowych jednostkach zależnych:

¹⁹ Ibidem, s. 95.

	wpłynęłoby na zintegrowany model bancassurance i może skłaniać banki do wydzielenia ich działalności ubezpieczeniowej z grupy bankowej, potencjalnie zmniejszając synergię – Odliczenie udziałów w innych instytucjach finansowych: może zniechęcać do utrzymywania udziałów w innych instytucjach finansowych, animowania rynku i underwritingu – Odliczenie praw dotyczących administrowania w odniesieniu do ekspozycji hipotecznych: może wpływać na kredytodawców hipotecznych, podwyższyć oprocentowanie kredytów hipotecznych, zniechęcać do sekurytyzacji – Potrącenie zobowiązań emerytalnych: karałoby banki z dużymi zobowiązaniami emerytalnymi – Wyższe potrzeby kapitałowe wynikające z zaostrzenia przepisów: mogą skłaniać banki do przeniesienia kosztów na klientów (podniesienie oprocentowania kredytów i innych produktów) i zmniejszenia rozmiarów bilansu (w tym poprzez ograniczenie
--	---

	kredytowania). Banki będą próbowały przesunąć punkt ciężkości z działań kapitałochłonnych w kierunku działalności o mniejszym zapotrzebowaniu na kapitał, które są atrakcyjne z punktu widzenia relacji zysk-ryzyko
Współczynnik dźwigni	– Jeżeli wskaźnik będzie obowiązywał, może to spowodować dalsze delewarowanie i prowadzić do dalszego ograniczania akcji kredytowej, gdy banki będą zmniejszać wielkość bilansu – Może zachęcić banki do przejścia w obszary bardziej ryzykownych działań, aby zrekompensować niższą rentowność zmniejszonej bazy aktywów, z uwagi na brak wrażliwości na ryzyko tego miernika. Banki mogą także utrzymać jedynie aktywa wysokiej jakości oraz bardzo ryzykowne aktywa, aby zwiększyć zyski
Wskaźnik pokrycia płynności (LCR)	– Może skłaniać banki do ograniczenia akcji kredytowej, tak aby pomieścić więcej płynnych aktywów kwalifikujących się do LCR (głównie w skarbowe papiery wartościowe) – Podobnie jak kapitał, doprowadziłaby banki do utrzymywania bardziej

	płynnych aktywów, z których zyski są niższe, co wpłynie na rentowność – Może prowadzić do większej tendencji do zdecentralizowanych operacji w lokalnych jurysdykcjach, które zatrzymują pulę płynności i ograniczają zdolność globalnych banków do przenoszenia namiaru płynności zagranicę w ramach grupy bankowej - zamiana bardziej zintegrowanych modeli biznesowych na zdecentralizowane modele pojedynczych banków
Wskaźnik finansowania stabilnego (NSFR)	– Ograniczenie zdolności banków do transformacji terminów zapadalności – jednej z podstawowych funkcji banków, stąd duża zmiana w ich modelach biznesowych, może skutkować tym, że sektor przedsiębiorstw lub innych podmiotów nie bankowych będzie dokonywać transformacji terminów poza systemem bankowym – Może dotknąć bankowość detaliczną, zmniejszając jej zdolność do udzielania kredytów dla sektora prywatnego (dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw) w celu spełnienia wymogów finansowania o dłuższych terminach

	– Zwiększona konkurencja o depozyty klientów może zmniejszyć stabilność depozytów, jako iż deponenci mogą ulec pokusie, aby zmieniać oferty, by uzyskać najlepsze ceny
Regulacje dotyczące ryzyka kredytowego kontrahent	Zmniejszenie wzajemnych interakcji banków Jeśli nie będą odpowiednio skalibrowane, negatywnie wpłyną na pochodne i hedging
Wyższe wagi ryzyka dla działalności handlowej i sekurytyzacji	– Zmniejszenie działalności w niektórych działaniach handlowych o złożonych strukturach, w kierunku działalności podstawowej – Potencjalne obniżenie zdolności dużych firm handlowych do tworzenia głębokich, płynnych rynków i zapewnienia narzędzi zabezpieczających – Możliwe opóźnienie w odbudowie rynków sekurytyzacji

Źródło: M. Marcinkowska, P. Wdowiński, S. Flejterski, S. Bukowski, M. Zygierecz, op. cit., s. 95-96.

Poniżej przedstawiono przykłady deklaracji banków, dotyczących planowanych działań w kierunku obniżenia ryzyka, celem dostosowania się do nowych wymogów ostrożnościowych²⁰:

²⁰ Ibidem, s. 96-98.

▪ **działania związane z ograniczaniem skali działalności i ryzyka:**

- optymalizacja źródeł i wykorzystania kapitału, działania na rzecz poprawy alokacji kapitału (w tym rozszerzanie działalności na atrakcyjnych rynkach),
- zarządzanie portfelem aktywów, optymalizacja portfela,
- sprzedaż, realizacja, optymalizacja bardziej ryzykownych ekspozycji,
- sprzedaż nierentownych aktywów i aktywów o niskiej stopie zwrotu,
- restrukturyzacja i sprzedaż części aktywów,
- zakończenie działalności w krajach, w których skala działalności jest niewielka,
- zakończenie działalności niestrategicznych segmentów (w obszarach innych niż podstawowe),
- ograniczenie niskich jakościowo inwestycji stanowiących pozycje pomniejszające według Bazylei III,
- ograniczanie inwestycji w instrumenty kapitałowe, sprzedaż niektórych jednostek podporządkowanych (w szczególności spoza bankowości i zagranicznych – zwłaszcza spoza UE, komplementarnych kanałów, bankowości inwestycyjnej, sekurytyzacji, inwestycji w nieruchomości),
- zarządzanie portfelem kredytowym (przegląd składu portfela, efektywne kapitałowo produkty),
- ograniczenie i sprzedaż portfeli kredytowych innych niż podstawowe,
- zwiększanie udziału kredytów dla klientów o najwyższym ratingu,
- przyspieszona redukcja odnawialnych umów i naturalne wygaszenie niektórych portfeli,
- przyspieszona sprzedaż lub odwrócenie wybranych aktywów sekurytyzacyjnych,
- rygorystyczne zasady uruchamiania produktów krótkoterminowych i średnioterminowych kredytów,
- zamknięcie niewykorzystanych promes kredytowych, linii kredytowych
- ograniczenia międzynarodowej działalności kredytowej i na rynkach kapitałowych
- stosowanie portfelowych odpisów z tytułu rezerw (utruty wartości aktywów),
- rozwiązanie nadmiaru rezerw wraz z poprawą portfela,

- dalsza optymalizacja rynkowych aktywów ważonych ryzykiem (aktywne zarządzanie ryzykiem kredytowym kontrahenta),
- pozbycie się wartości firmy (goodwill),
- zakończenie działalności w obszarze instrumentów pochodnych,
- centralne rozliczanie pozagiełdowych instrumentów pochodnych,
- przeniesienie pozagiełdowych instrumentów pochodnych na giełdę,
- spłata dłużnych papierów wartościowych o niskim ratingu,
- zarządzanie zobowiązaniami,
 - **działania związane z zarządzaniem ryzykiem, w tym w szczególności jego pomiarem:**
 - dostosowanie systemu zabezpieczania się przed ryzykiem kredytowym kontrahenta,
 - ograniczanie udzielanych zabezpieczeń,
 - wdrożenie lub rozszerzenie stosowania modeli wewnętrznych,
 - optymalizacja modelu wewnętrznych ratingów,
 - optymalizacja wag ryzyka,
 - optymalizacja wartości zabezpieczeń skorygowanej o czynnik zmienności (CVA)
 - **działania związane z zarządzaniem bankiem, wzrostem rentowności:**
 - stałe doskonalenie modelu zarządzania bankiem,
 - zwiększenie efektywności działalności,
 - doskonalenie modeli i procesów,
 - zmiana cen aktywów,
 - redukcja zatrudnienia w niektórych segmentach.²¹

²¹ <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2012/wp12233.pdf> [19.04.2016]

❖ Podsumowanie

Przedstawione regulacje Bazylea III wiążą się z pewnymi problemami. Oczywiście celem jest niedopuszczenie do wybuchu podobnego kryzysu finansowego i bankowego na świecie w przyszłości. Do negatywnych skutków można zaliczyć m. in. spadek akcji kredytowej, wzrost oprocentowania kredytów oraz spadek produktu krajowego brutto. Oczywiście w różnych krajach siła tego zjawiska jest silniejsza, a w niektórych słabsza. Niestety wiele banków będzie musiało zrekompensować spadek rentowności poprzez redukcję zatrudnienia w niektórych segmentach swojej działalności, a także zwiększyć udział kredytów dla klientów o najwyższym ratingu.

Jednakże takie działania powinny spowodować lepsze zarządzanie bankiem poprzez doskonalenie wspomnianych modeli i procesów, jak i zwiększanie efektywności działalności.

Konieczność zdobycia przez banki znacznych kapitałów najwyższej jakości sprawi, że najbliższe lata mogą dla nich prowadzić do kolejnych emisji akcji bądź też ograniczenia zakresu działalności w celu zmniejszenia stanu aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem. Ze względu na niskie tempo rozwoju gospodarczego poprawa ich sytuacji kapitałowej może być utrudniona, gdyż gromadzenie aktywów na poczet m.in. buforów kapitałowych zaleca się w okresie dobrej koniunktury gospodarczej.

Już teraz odroczenie ostatecznego wprowadzenia pełnych regulacji do 1 stycznia 2019 r. rodzi ryzyko, że gdy uregulowania te wejdą w życie, będą ponownie wymagały dużych zmian, a co za tym idzie kolejnych przeciągających się negocjacji. Wszystko to odbywać się będzie ze szkodą dla sytuacji gospodarczej, dlatego najprawdopodobniej uda się wypracować międzynarodowe porozumienie, które pozwoli wprowadzić uregulowania Bazylea III do prawodawstwa krajów UE.

❖ Bibliografia

I. Literatura:

- 1) Kasiewicz S., Kurkliński L., *Szok regulacyjny a konkurencyjność i rozwój sektora bankowego*, WIB, Warszawa 2012
- 2) Lepczyński B., *Konsekwencje wprowadzenia bazylejskich standardów w zakresie płynności dla polskich banków*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego”, nr 760: *Zarządzanie finansami – mierzenie wyników przedsiębiorstw i ocena efektywności inwestycji*
- 3) Marcinkowska M., *Standardy kapitałowe banków*, Regan Press, Gdańsk 2009
- 4) Marcinkowska M., Wdowiński P., Flejterski S., Bukowski S., Zygierewicz M., *Wpływ regulacji sektora bankowego na wzrost gospodarczy – wnioski dla Polski*, „Materiały i studia” nr 305, 2014. Narodowy Bank Polski
- 5) Waligóra T., *Wprowadzenie uregulowań Bazylea III oraz jego skutki dla bankowości polskiej i europejskiej*, „Biznes międzynarodowy w gospodarce globalnej” nr 32, 2013

II. Akty normatywne:

European Commission, Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie warunków podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi i zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie dodatkowego nadzoru nad instytucjami kredytowymi, zakładami ubezpieczeń oraz przedsiębiorstwami inwestycyjnymi konglomeratu finansowego, Komisja Europejska, Bruksela.

III. Strony internetowe:

1. http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/regcapital/CRD4_reform/IA_regulation_en.pdf
2. https://www.knf.gov.pl/Images/makroekonomiczne_skutki_wyzszych_standardow_atcm75-27859.pdf
3. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp11103.pdf>
4. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2012/wp12233.pdf>
5. http://www.bis.org/bcbs/basel3/basel3_phase_in_arrangements.pdf

ALTERUM OŚRODEK BADAŃ I ANALIZ SYSTEMU FINANSOWEGO
UL. WIEJSKA 12A
00-490 WARSZAWA
LK@ALTERUM.PL